

Docent schiet niets op met jeugdhulp

ZORG Meer specialisten in jeugdhulp en onderwijs maken het voor kind niet beter, aldus **Bert Wiene** en **Hans Koppies**.

Bert Wiene
onderwijswetenschapper
en psycholoog, verbonden aan het lectoraat jeugd van Hogeschool Windesheim
Hans Koppies
orthopedagoog en publicist

De jeugdhulp barst uit zijn voegen, passend onderwijs wringt. Er zijn veel knelpunten bij het onderwijs aan zorgleerlingen, stelde een morrende Tweede Kamer vast, en onmiddellijk klonk de roep om meer geld, meer specialisten in jeugdhulp en onderwijs. Een onvervalste cirkelredenering. Echte oplossingen voor passend onderwijs en een almaar uitdijende jeugdhulp blijven zo buiten beeld.

Als het niet goed gaat met een kind op school of een leerkracht weet niet hoe het verder moet met het kind, is het gewoon geworden te vragen om kinderpsychiatrisch onderzoek. Kinderpsychiaters zagen hun spreekkamers de laatste decennia vollopen. Te veel kinderen keerden terug met een psychiatrische diagnose: anno 2018 zijn ADHD en autisme niet weg te denken uit de klas. En dan is diezelfde leerkracht opnieuw onmachtig, maar nu vanwege al die kinderen met ADHD en autisme in de klas die een speciale aanpak van de leerkracht verlangen. En daardoor is de werkdruk te hoog. En faalt passend onderwijs. En zijn er (nog) meer psychologen nodig.

Scholen, leerkrachten en leerlingen staan onder hoge druk. Onderzoeken laten zien dat bij kinderen met een psychiatrische diagnose de eerste signalen zich veelal voordeden op school. En dat is op zijn zachtst gezegd opvallend. Mede door de perverse prikkel van een bekostigingssystematiek die psychiatrische classificatie als voorwaarde stelde

Een hulpverlener neemt een test af bij een meisje. FOTO ROOS KOOLE, ANP

voor geld en hulp is de wat-is-er-mis-met-dit-kind-benadering leidend geworden. Omdat scholen aangemoedigd werden om intensief samen te werken met jeugdhulp is deze benadering ook in het onderwijs mainstream geworden.

Uit de geschiedenisboeken: ADHD en autisme waren in de klas een grote zeldzaamheid totdat in 1994 de DSM IV (het diagnosehandboek voor psychische aandoeningen) op het toneel verscheen. Verruimde definities zorgden voor een explosieve toename van ADHD en autisme bij kinderen. Prevalentiecijfers worden vreemd genoeg in Nederland niet bijgehouden, maar in 2015 slikte 4,3 procent van de kinderen tussen de vijf en vijftien jaar ADHD-medicatie. En in 2016 zei 3,5 procent van de ouders van kinderen tussen de vier en twaalf jaar dat hun kind autisme heeft - terwijl wereldwijd de prevalentie van autisme tussen de 0,6 en 1 procent ligt.

ADHD en autisme zijn containerbegrippen geworden. Onderzoek heeft een 'geboortemaandeffect' aangetoond voor ADHD: de jongste kinderen in de klas hebben in de eerste jaren van het basisonderwijs twee keer zo veel kans ADHD-medicatie voorgeschreven te krijgen als hun oudste klasgenoten. Onvoldoende onderscheid tussen normale (rijping) en afwijkende ontwikkeling is hier het werkelijke probleem. En aanwijzingen voor een wereldwijde toename van gestoord gedrag bij kinderen zijn er niet. Sterker nog, de Nederlandse jeugd behoort tot de gelukkigste jeugd van de wereld.

Als de jongste van de klas zijn de grootste risicofactor voor ADHD is, laat dan die schoolpsycholoog maar zitten. Doorgeschoten DSM-denken is een belangrijker knelpunt voor passend onderwijs dan gebrek aan psychiatrische expertise bij de leerkracht. Bovendien blijkt de leerkracht helemaal niet zo geholpen te zijn met al die psychiatrische

---

Verruimde definities zorgden voor een explosieve toename van ADHD en autisme

diagnoses. Het werk wordt als nog zwaarder ervaren omdat de verwachtingen van het kind, hulpverleners, ouders en intern begeleiders nog hoger komen te liggen.

Verstevigen van de pedagogische basis van (en voor) leerkrachten is de eerste stap richting beter passend onderwijs en minder druk op gespecialiseerde jeugdhulp. Zet in op het lerarentekort, investeer in opleidingen, maak kleinere klassen mogelijk, zorg voor werkplezier voor en waardering van de leerkracht: grote kans dat het aantal 'probleemkinderen' in de klas sterk afneemt.